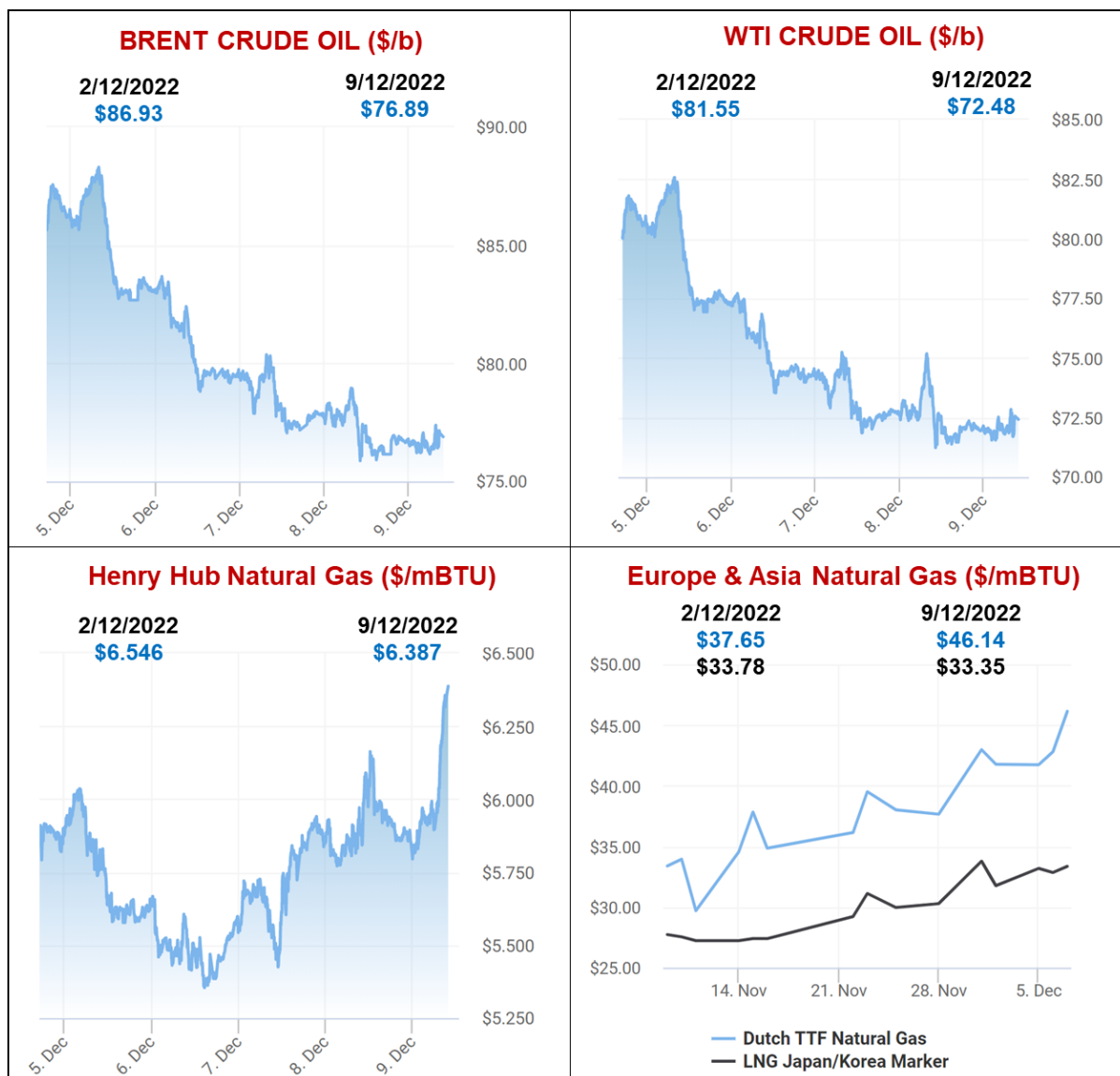

پایش بازار

برای اولین بار از ماه آوریل ۲۰۲۲ قیمت نفت برنت به کانال ۷۰ دلاری وارد شد. در ابتدای امروز قیمت نفت برنت به قیمت ۷۶ دلار و ۱۰ سنت در بازار لندن معامله شد. این قیمت در هفته قبل با توجه به تهدید رئیس جمهور روسیه مبنی بر قطع صادرات نفت روسیه در برابر تصمیم کشورهای غربی مبنی بر ایجاد سقف قیمتی اندکی بالا رفت اما مجدداً پایین آمد. این مسئله را در بخش تفسیر هفته بیشتر می شکافیم. قیمت نفت وست تگزاس اینترمدییت نیز با کاهش قابل توجه به پایین تر از ۷۱ دلار هر بشکه در بازار کاشینگ سقوط کرد که این کمترین قیمت در سال جاری است. بنظر می رسد که این قیمت تحت تاثیر افزایش تورم در ایالات متحده است. قیمت گاز طبیعی در بازار هنری هاب در آمریکای شمالی به ۶ دلار و ۲۴ سنت بر هر میلیون واحد

حرارتی انگلیسی (بی تی یو) معامله شد که نسبت به هفته گذشته ۵ درصد رشد داشته است. احتمالاً سردی هوا و تغییر فصل در این زمینه موثر بوده است. قیمت گاز طبیعی مایع شده در ساحل ژاپن به ۳۳.۳۵ دلار بر میلیون بی تی یو رسید که نسبت به ماه های پیشین افزایش داشته است. قیمت گاز طبیعی در اروپا به ۴۶ دلار و ۱۴ سنت هر میلیون بی تی یو رسید که با مقایسه با قیمت گاز در نقاط دیگر جهان متوجه می شویم که این قیمت ۸ برابر قیمت گاز طبیعی در بازار ایالات متحده است.

تفسیر هفته

۱. همزمان با عملیاتی شدن آخرین دور تحریم های تصویب شده اتحادیه اروپا علیه روسیه که ممنوعیت ۹۰ درصدی واردات نفت از این کشور را هدف گرفته، مهمترین سیاست کشورهای غربی برای مقابله با درآمدهای ارزی روسیه در هفته گذشته تصویب و اجرایی شد. تعیین سقف قیمتی نفت در بازارهای جهانی همان سیاستی است که سران گروه ۷ و اعضای اتحادیه اروپا در چندماه اخیر با وسواس ابعاد آن را بررسی کرده و سرانجام جمعه ۱۱ آذر با عدد ۶۰ دلار برای قیمت گذاری در هر بشکه نفت خام موافقت کردند. همزمان ژانت یلن وزیر خزانه داری ایالات متحده آمریکا با انتشار بیانیه ای ضمن استقبال از چنین سیاستی آنرا ثمره ماه ها تلاش میان متحدان دانست. پس از پیوستن استرالیا به موافقان این طرح، کشورهای گروه هفت و استرالیا نیز با انتشار بیانیه ای مشترک در هفته اخیر اعلام کردند بر سر تعیین سقف حداکثر ۶۰ دلار برای هر بشکه نفت خام روسیه که از طریق دریا حمل می شود، به اجماع رسیده اند. بدین ترتیب تاکنون ۲۷ عضو اتحادیه اروپا، کشورهای عضو گروه ۷، و استرالیا از سقف قیمتی نفت خام روسیه تبعیت خواهند کرد. بر اساس سازوکار سیاست سقف قیمتی، در صورت انجام معامله ای فراتر از سقف تعیین شده برای نفت خام، ارائه خدمات حمل و نقل دریایی همچون بیمه، خدمات کشتیرانی، و سایر خدمات برای شرکت ها ممنوع خواهد بود. سازوکار اتخاذ این سیاست در قالب گروه ۷ و اولین بار در تیرماه سال جاری در برلین آلمان مورد بررسی قرار گرفت اما مهمترین معضل آن زمان برای اجرای طرح به سه بخش تقسیم می شد:

الف- این سیاست نیازمند همراهی همه مصرف کنندگان انرژی در سطح جهانی و البته اجماع تمامی ۲۷ عضو اتحادیه اروپا بعنوان بخشی از سازوکار این اتحادیه جهت الزام آوردن سیاستهای جدید برای اجرای موثر

است. موضوعی که از همان ابتدا منجر به مذاکره های مستقیم و غیرمستقیم کشورهای پیشنهاددهنده طرح سقف قیمتی نفت و بخصوص آمریکا با مصرف کنندگان بزرگی همچون چین و هند شد. در اتحادیه اروپا نیز به برخی از کشورهای مخالف این سیاست همچون مجارستان معافتهای لازم در حوزه واردات انرژی اعطا شده و لهستان بعنوان آخرین مخالف طرح در جمعه گذشته چراغ سبز برای همراهی با سیاست قیمتی را نشان داد.

ب- پیش خورکردن شوکهای قیمتی محتمل کوتاهمدت ناشی از تصویب چنین طرحی در اذهان عمومی با ابزار رسانه ای و پرننگ کردن عبارت زمستان سرد توسط سیاستگذاران اروپایی انجام شد.

ج- تغییر ساختارهای داخلی حوزه انرژی کشورهای غربی در طول این مدت برای اثرپذیری کمتر از سیاستهای تحریمی کرملین علیه غرب نیز در دستور کار قرار گرفت. تغییر ساختارهایی که باید مهمترین نتایج آنها را در کاهش ۱۵ درصدی مصرف گاز طبیعی، افزایش ذخایر گاز و واردات انرژی از مبادی جدید جستجو کرد. در واقع کشورهای عضو اتحادیه اروپا پس از تامین امنیت عرضه انرژی با راهکارهای فوق حاضر به پذیرش سقف قیمتی نفت و تحریم کامل روسیه شدند. از سوی دیگر مدیرعامل شرکت معظم نفتی ایتالیا یعنی انی (ENI) می گوید که اروپا باید گاز طبیعی را در برنامه بلند مدت گذار خود بگنجانند تا از امنیت انرژی و کاهش قیمت های انرژی اطمینان حاصل کند. کاهش انتشار گازهای گلخانه ای با تکنولوژی های موجود بسیار هزینه بر و یا غیر ممکن است. علاوه بر این با افزایش شدید قیمت ها تقاضای گاز طبیعی کاهش چندانی نداشته است که نشان از کشش ناپذیری تقاضای گاز دارد و تنها راه کاهش قیمت ها افزایش عرضه است.

نکته قابل تامل که بعد از اعلام عدد توافقی یعنی ۶۰ دلار به ازای هر بشکه میزان اثرگذاری این عدد است. از یک طرف بنظر می رسد نهایتا اروپا توانسته تا اندازه ای از شوک اختلال در صادرات گاز روسیه به اروپا با مکانیزم بازار یعنی قیمت تعادلی بیرون آید. هم اکنون در کشورهایی مانند آلمان تا ۳۰ درصد نسبت به اوج قیمت در پس از حمله روسیه به اوکراین کاهش یافته است. از طرف دیگر روسیه بعنوان دومین تولیدکننده بزرگ نفت دنیا در این مدت مقاصد جدیدی را برای صادرات نفت خود پیدا کرده و با اعمال تخفیفهای بالا نفت خام را به کشورهای چینی، هند، و ترکیه می فروشد. چین به تنهایی و با تقاضای ۱۰.۷ میلیون بشکه نفت در روز امنیت انرژی در بخش تقاضا را برای روسیه فراهم کرده است. بنابراین بنظر میرسد با در نظر

گرفتن تخفیف‌های روسیه در فروش نفت اختلاف چندانی بین قیمت فروش نفت توسط روسیه و سقف قیمت اعلامی اتحادیه اروپا و گروه ۷ وجود نداشته و در کوتاه‌مدت شاید کشورهای همچون چین و هند چندان به تغییر رویکرد برای تبعیت از طرح کشورهای غربی ترغیب نشوند. چرا که انتفاع ویژه ای از اختلاف قیمتی بین سقف قیمتی نفت و قیمت فروش نفت کنونی روسیه نمی‌برند و از طرفی در حال گسترش روابط راهبردی خود با مسکو ذیل سازمانهایی همچون بریکس^۱ و سازمان همکاریهای شانگهای هستند. روسیه حدود ۳ میلیون بشکه نفت در روز از طریق دریا صادر می‌کند که نیمی از آن نفت اورال است و سقف قیمتی ۶۰ دلار حتی حدود ۱۰ دلار بالاتر از قیمت روزهای اخیر شاخص نفت اورال است که از محل دریای بالتیک و دریای سیاه حمل می‌شود. اما سقف قیمتی ۶۰ دلار حدود ۱۵ دلار پایینتر از نیمی دیگر از صادرات نفت روسیه است که از طریق خط لوله سیبری شرقی به اقیانوس آرام (ESPO)^۲ صادر می‌شود. بر این اساس سقف قیمتی تعیین شده تنها بر ۱.۵ میلیون بشکه نفت روسیه تاثیرگذار است. با نگاهی عمیقتر به طرح سقف قیمتی می‌توان تحریم فروش نفت روسیه و کاهش درآمد ارزی مسکو را صرفاً بهانه ای برای تصویب این طرح دانست و بنظر میرسد کشورهای غربی با زنده شدن خاطره پیامدهای جنگ رمضان بین اعراب و اسرائیل در سال ۱۹۷۳ که به تشکیل آژانس بین المللی انرژی نیز انجامید، این بار بدنبال تغییر ساختار جدی در بازار انرژی با ایجاد کارتل مصرف کنندگان انرژی در برابر کارتل تولیدکنندگان انرژی هستند. به بیانی دیگر تعیین سقف قیمتی پیش قراول سلسله سیاستهای بعدی کشورهای غربی برای کنترل بازار انرژی و بخصوص کاهش وابستگی واردات به نفت و گاز بوده و اهداف اتخاذ سیاست سقف قیمت نفت عبارتند از:

- الف- محدود کردن صادرات نفت روسیه و کاهش درآمدهای ارزی مسکو در خلال جنگ با اوکراین
- ب- افزایش امنیت عرضه انرژی برای کشورهای غربی در بحران کنونی انرژی
- ج- ایجاد کارتل مصرف کنندگان انرژی در صورت موفقیت آمیز بودن طرح سقف قیمتی برای مقابله با تولیدکنندگان بزرگ نفت و گاز و کارتلهایی همچون اوپک پلاس
- د- کمرنگ کردن استفاده از سوختهای فسیلی برای گذار انرژی به انرژیهای تجدیدپذیر

¹ BRICS: Brazil, Russia, India, China, and South Africa

² ESPO: Eastern Siberia Pacific Ocean

ه- کاهش و حذف نفت و گاز برای تبدیل شدن به اهرم های سیاسی-اقتصادی در بلندمدت برای مقابله با

کشورهای غنی انرژی

همزمان روسیه سه راهکار را برای مقابله با سیاست جدید غربیها در دستور کار قرار داده است. اول آن که به نقل از بلومبرگ، مسکو در حال بررسی تعیین یک قیمت ثابت برای نفت خود با در نظر گرفتن حداکثر تخفیف در برابر قیمت پایه بازار جهانی برای فروش نفت است. دوم آنکه روسیه بدنبال ممنوعیت کامل فروش نفت خود به کشورهای پذیرنده طرح سقف قیمتی می باشد. سوم روسیه نگران چگونگی رفت و آمد نفتکش های حامل نفت خود در اولین گلوگاه دریایی در پیش روی نفت روسیه یعنی تنگه بسفر است. اگر غرب بخواهد که در مورد سقف قیمتی جدی باشد، مسئله بیمه و خدمات دیگر نفتکش ها در گذرگاه مابین دریای سیاه و دریای مدیترانه اهمیت می یابد. روسیه راهکار را در مذاکره با دولت ترکیه می بیند.

همکاران این شماره: علیرضا اسقانیان، محمدعلی اسلامی، و عباس ملکی